

Õiguskantsler

Indrek Tarand
indrek.tarand@europarl.europa.eu

Teie 09.01.2019 nr

Meie 21.01.2019 nr 7-4/190080/1900360

Poliitilise välireklaami keeld

Austatud Indrek Tarand

Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) kodulehel on avaldatud [teade](#), mille kohaselt on 23. jaanuarist kuni 3. märtsini 2019 keelatud Riigikogu valimistel kandideerijate välireklaam, mida esitletakse välireklaamina Euroopa Parlamendi valimisteks.

Küsisite õiguskantslerilt, kas PPA eelkirjeldatud seisukoht vastab seadusele. Samuti palusite hinnata, kas [Euroopa Parlamendi valimise seaduse](#) (EPVS) § 5¹ on kooskõlas [Eesti Vabariigi põhiseaduses](#) (PS) sätestatud võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõttega.

Riigikogu valimiste aktiivse agitatsiooni ajal on Riigikogu valimise seaduse (RKVS) §-s 5¹ loetletud tunnustele vastav reklaam keelatud hoolimata sellest, et reklaamil võib olla ka mõni muu eesmärk. Inimene, kes Riigikogu valimistel ei kandideeri, võib sel perioodil teha Euroopa Parlamendi valimisteks poliitilist välireklaami juhul, kui reklaamis ei ole viidet Riigikogu valimistel kandideerivale erakonnale ega Riigikogu valimiste kampaania sisule.

Leian, et PPA seisukoht on kooskõlas seadustega ja muudab kandideerijate jaoks olukorra selgemaks. Kui keegi Riigikogu valimistel kandideerijaist peaks püüdma välireklaami keelust mööda hiilida väitega, et tegu on hoopis Euroopa Parlamendi valimisteks mõeldud reklaamiga, tuleks politseil nagunii sekkuda.

1. Riigikohus on hinnanud EPVS § 5¹ põhiseaduspärasust ning leidnud, et see ei ole põhiseadusega vastuolus (RKÜKo 01.07.2010, [3-4-1-33-09](#)). Kohus mõõnis, et ehkki poliitilise välireklaami keeld võib olla ebatõhus, ei saa selle alusel tunnustada keeldu põhiseadusvastaseks (p 62). EPVS § 5¹ põhiseaduslikkuse järelevalve uuesti algatamine oleks seega ilmselt ebaotstarbekas.

2. Poliitilise välireklaami piirangu kaotamine on Riigikogu pädevuses. Õiguskantsler on [palunud kaheldava eesmärgiga ja politseile tarbetut kulu tekitava piirangu kaotada](#), kuid Riigikogu ei ole seni piirangut kehtetuks tunnistanud. Niisiis tuleb lähtuda sellest, et RKVS § 5¹ ja EPVS § 5¹ on põhiseaduspärased ja kehtivad sätted.

3. EPVS §-s 5¹ sätestatud piirang ei tähenda seda, et igal muul juhul on Euroopa Parlamendi valimiste reklaamina eksponeeritud reklaam lisatingimusteta lubatud. Arvestada tuleb ka teistes seadustes kehtestatud piirangutega. Sama kehtib ka RKVS § 5¹ kohta. Näiteks võivad poliitilise

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

välireklaami kohta kehtida ka reklaamiseadusega sätestatud nõuded (RKPJKo 18.05.2017, [3-4-1-3-17](#), p 19).

4. RKVS §-s 5¹ kasutatud mõiste „muu poliitiline välireklaam“ on määratlemata õigusmõiste, mis hõlmab sättes loetlemata olukorrad (RKPJKo 14.11.2005, [3-4-1-27-05](#), p 12). See katab muu hulgas olukorrad, kus ühe isiku, sündmuse või toote reklaam esitatakse nõnda, et selle tegelik või vähemalt kaasnev eesmärk on reklaami abil valimistulemusi mõjutada. Selleks võib olla nii toote reklaamimine viisil, mis on ühemõtteliselt seostatav valimistel kandideerijatega (RKPJKo 14.11.2005, [3-4-1-27-05](#), p 18), või teavituskampaania, mille avalikus ruumis eksponeerimise maht ja intensiivsus, sõnumi sisu ja sündmuste ajaline raamistik viitab valijate mõjutamisele hääletama kindla kandidaadi poolt (RKHKo [3-3-1-50-16](#), p-d 19–20). Seega võib poliitiline välireklaam RKVS § 5¹ tähenduses seisneda ka mõne muu sündmuse reklaamimises või sellest teavitamises.

5. Kui Euroopa Parlamendi valimiste reklaami saab mõista ka kui Riigikogu valimiste reklaami, on see RKVS §-s 5¹ viidatud ajal välireklaami kujul keelatud.

6. RKVS ja EPVS sätted, mis aktiivse agitatsiooni ajal poliitilise välireklaami keelavad, on oma sõnastuselt ühesugused. Seega mõjutavad seadusandja arusaama kohaselt valimistulemust Riigikogu ja Euroopa Parlamendi valimistel samad reklaamitavad elemendid.

7. Põhjendamatu oleks järeldada, et reklaam, milles on esitatud Riigikogu valimistel kandideeriv üksikkandidaat, erakond või erakonna nimekirjas kandideeriv inimene, nende logo või eraldusmärk ja programm, ei oleks Riigikogu valimise reklaam pelgalt sel põhjusel, et sel reklaamil võib olla ka muu eesmärk. Tegu on Riigikogu valimiste reklaamist sisuliselt eristamatu reklaamiga, mis võib mõjutada Riigikogu valimiste tulemusi.

8. Iga reklaami puhul tuleb siiski lähtuda konkreetsetest asjaoludest ja hinnata, kas tegu on üldse valimisreklaamiga. [PPA kodulehel avaldatud teabe](#) kohaselt lähtutakse mitmeti mõistetavate plakatite liigitamisel ka sellest, kuidas inimesed konkreetset reklaami tajuvad.

9. Riigikogu valimise tulemusi saab mõjutada vaid Riigikogu valimistel kandideerivate üksikkandidaatide, erakondade või erakonna nimekirjas kandideerivate inimeste ning nende seisukohtade reklaamimine.

10. Inimene, kes Riigikogu valimistel ei kandideeri, võib viidatud ajal Euroopa Parlamendi valimiste välireklaami teha. Oluline on aga see, et ta ei esitaks reklaamil Riigikogu valimistel kandideeriva erakonna logo, eraldusmärki ega programmi. Vastasel juhul tekib vastuolu RKVS § 5¹ nõuetega.

11. Seaduse tõlgendamine selliselt, et lubatud oleks RKVS §-s 5¹ loetletud tunnustega reklaami eksponeerimine, kui sinna lisatakse juurde viide mõnele muule valimisele (nt Euroopa Parlamendi valimised 2019, KOV volikogu valimised 2021 jne), muudaks selle sätte sisutuks. Kehtiva sätte kohaldamine selliselt, et selle õiguslik mõju sisuliselt kaob, läheks vastuollu Riigikogu tahtega. Seega on PPA kavandatud praktika seadustega kooskõlas.

12. Hoolimata poliitilise välireklaami esitamise piirangutest võivad Euroopa Parlamenti kandideerijad sel ajal endiselt teha valimiskampaaniat muudes kanalites. Oma vaateid võib edastada näiteks otsepostituste, trükimeedia, televisiooni ja raadio kaudu või valijatega vahetult suheldes. Inimestel, kes kandideerivad Riigikogu valimistel ning kavatsevad kandideerida ka

Euroopa Parlamendi valimistel, on ainult Euroopa Parlamenti kandideerida soovivate inimeste ees ka teatav eelis. Tõenäoliselt saab Riigikogusse kandideeriv inimene sel perioodil rohkem tähelepanu ja eetriaega kui üksnes Euroopa Parlamenti kandideeriv inimene.

Loodan, et selgitustest on abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Politsei- ja Piirivalveamet

Katre Tubro 693 8429
Katre.Tubro@oiguskantsler.ee